

הגלגל
1
1

שִׁיר לְנֵר בְּהַר יְהוּדָה .

צללי הלילה כבדים ואפלים עוד וחפרו על הארץ קרני אור דקות
וסמיות מן העין הציצו מבעד מעטה הליל והיום קרוב צופים
ודחוסים ישבנו על ספסלי המכונית ומוכנים לדרך יצאנו -
בתי-המשק אחוזי התנוטה חלפו מאחורינו שדות מוריקים וחרושים
רקדו מסביבנו עצים החרישו בשלותם המכונה חוצה וקוועת את
האפלולית, הדממה בקולה המטרטר, חומקת היא על פני הכביש החלק
והרטוב מן הטל, מרחוק הנצה השמש ברוב הדרה, כמבשרת את היום,
תונגולים קראו בקול ושוב דממה...

רוח צונן מנשב ומכה בפנים, שמים בתירית נפרשו ממעל,
תכולים, פרודים ועננים מסביב, כפרים, מושבות ותנועה, חיי
יום כנר החלו בכל המונם.

פנינו דרומה, מרגע לרגע השתנו האדמות בצדי הדרך
על כל גוניהם והדרתם, מראות חדשים יתגלו מדי פעם, עינינו
לא תשבענה מראות ומלטפות הן נופים יקרים, אלה רחבי מכורתנו
השדות מזהיבים לקציה ומוריקים... גבעות צחיחות ועמקים
ושנים... כפרים ערביים מצוי הדרכים יעמדו שוממים ויש אף
הרוסים וחרנים, גנים פורחים מסביבם יעמדו גלמודים באין
דואג.

השמש עלתה למרום ושלחה קרניה על הארץ, חומה גבר ודרכנו
נמשכת בין גבעות השפלה בגוונם הצהבהב, אננים יראו מסביב,
קוצים ושיחים ירקוקים, עצי אלון פה ושם, גלמודים.

לפנינו שער-הגיא, שער להרים, על מורדות ההרים עצים
רמים נטועים, המכסים במעטיהם המוריק את מערומי ההר, בצדי
הדרכים מכוניות שרופות ושבורות, סמל הן לגבורה העברית ומזכרת
לשיירות שפדו בדרך ירושלימה, אנו עולים במעלה התלול
והקשה, מרחוק נשקפות עמדותיו של האויב - נבי סמואל,
משם הסריד בפגזיו יומם ולילה את מנוחת ירושלים.

נכנסנו לתחום העיר, רחובות ישנים ובתים בנויים גזית
מסביב; הגענו לבית המוסדות, לבה של ירושלים העברית בימים
עברו, נפשה של כל ישראל, פה בין קירותיו העבים נצפנו סודות
הלאום כפי מוריו, נכנסנו לחדר הרצל, אבי הציונות, אחר
העימותנו מבט לעבר ירושלים על בתי הרמים, מגוליה, חומותיה
ומסגדיה - הדר ישוג לה, השמש החלה יורדת אל פאתי מערב,
רוח ערבית קלילה ומרעננת הפגזה את עינותנו עם פרידתנו
מירושלים, לאחונה שלחנו מבט אל עבר גזר העתיקה החבויה
בעברנו, הרחובות ההומים והשואנים, בעברנו

ירדנו בדרך טלולה וקשה. לפנינו הרי יהודה בכל הדרם ובגבנו ירושלים. השמש שקעה לאטה ואורה תכליל השתפך והצית את השמים. מצדי הדרך כפרים נטושים, הכביש מתפתל חלקלק לעבר קרית ענבים. באורות אחרונים של שקיעה ראינו את המשק נאחז במורד ההרים. הערב רד.

קבענו משכנו ביער. הרים רמים מצילים מסביב. הירח עלה בשמים, מכסיף ורומז. עפאי העצים נצבו כצללים והזמן חלף. הקולות נדמו. רק קול ציוץ חרשית בקע את הדממה. שמים בהירים ורוגעים מעל. אדמת ההר למראשיתנו.

בוקר. עוד חשך כסה כל. קמנו להמשיך בדרכנו. קרית ענבים נשארה מאחרינו. פנינו לעבר הקסטל. מולנו התנשא ההר תלול ומזהיר. באורה האדום של זריחה עמד כאן ההר גלמוד ושומם. בתי הכפר נתצו לתלי חרבות ורק על פסגת ההר בית שומם ויחוס נצב.

שוב דרכנו במרומי ההרים. מתחתנו עמק קט וענוג בצבעיו הרכים: ירוק וזהבהב על רקע אדמה חומה ומעובדת. במרחק הרי מואב התכלכלים ולעומתם הרי יהודה המוריקים - דרכנו נמשכת לעבר גבעות השפלה.

עמרם.

ע מ ק ה א ל ה .

אנו נמצאים בירידה תלולה מצובה למקום מושבו של שבט דן. בירידה זו נגלה לעינינו מראה נוף נהדר. משלשה העברים מזדקרים הרים גבוהים בנויים מדרגות ועליהם עצי-פרי למיניהם. כל ההרים נפגשים למטה בואדי. לאט לאט הירידה נחלשת ואנו מגיעים למקום ההסטורי, בו נולד וחי שמשון הגבור. מזה מתגלה הכפר צרעה ומזה אשתאול, שני המרכזים של השבט דן ובין שני המקומות ההסטוריים האלה ישב מחנה דן, מחנה השודדים. בימי קדם לא יכול היה השבט הקטן הזה לעבוד בשלוח את אדמתו. מכאן סגרו עליו הרי יהודה ומכאן לחצו הפלישתים. גורמים אלה השפיעו על אופי השבט והפכוהו לעדת שודדים.

אנו עומדים על יד משטרת הר-טוב. מכאן יצאו 35 בחורים לעזרת גוש עציון. אך הם לא חזרו, כי אם מצאו מותם ליד בית-נטיף, הנמצאת עתה בידי צבאנו.

והנה עמק האלה, מקום, בו נלחם דוד הקטן והכה את גלית הפלישתי. אנו ממשיכים בדרכנו, העובות כאן בעמק שבין הרי יהודה וגבעות השפלה. בטיסה חצינו את בית-גוברין ומשאיירים אחרינו את הכביש, המסתעף לחברון. כאן תלה הרם שם מרישה והנה החל הקדום של לכיש! בלכיש נמצאו עתיקות מימי מלכי יהודה. אנו עוזבים את הנוף ההררי ונכנסים לשדות הדרום הרחבים.

עודד

נ ח ל ת ד נ .

שבטי ישראל חדרו לארץ כנען באותו הזמן שהפלישתים באו הנה. שבט יהודה התישב בהרי יהודה והפלישתים התישבו על שפת הים. בין שני העמים נקלע השבט דן. הפלישתים, שאפו להתרחב ולהרחיב את גבולם היו כובשים ורוכשים להם את העמקים הפוריים של השבט דן.

נחלת השבט דן צומצמה ולפליטה נשארה רק רצועה צרה בגבעות השפלה. לשבט דן, שעבד כל חלקה קטנה מאדמתו, לא הספיק המחיה שהוציא מן הקרקע הזבורית. לכן נהפכו אנשי דן לשבט-שודדים, שהתנפלו על עוברי הדרכים מן המארב. לבסוף בני-דן נאלצו לנטוש את נחלת אבותיהם ולנדוד הגלילה.

שמש ון הגבור נולד כאן ויחכן כי יש קשר בינו ובין

בעת המצור החזק על ירושלים, כשהיה הכביש חסום עברה יחידה אחת דרך שביל צר והיגיעה לירושלים, אחר-כך התחילו להעביר אספקה בג'יפים לירושלים, את הדרך קראו בשם דרך בורמה בדרך זו עברה האספקה עד ימות הגשמים. אז נאלצו לסלול כביש טוב שבו יחלו להעביר את האספקה בנקל, והתחילו בסלילת כביש הגבורה שסלילתו ארכה כחדשים ורק הודות לכביש הגבורה שעלה בדמים כה רבים עמדה ירושלים את עמידתה.

אבי

י ר ו ש ל י מ - ב מ צ ו ר

ירושלים שנמצאת אמנם על רכס הרים גבוה, נתנת בקלות לנחוק ולמצור. הכביש מתפתל בעמק צר. מעליו הרים גבוהים במ ותלולים ועל-כן קל מאד לעקב את התנועה בו. מספיק להציב מכוונות יריה משני עברי הכביש והכביש חסום. עוד לפני יציאת הבריטים את הארץ ראו מפקדינו שירושלים תעמוד בפני מצור קשה והתכווננו להביא מזון ותחמושת לעיר. אולם הכל היה צריך להעשות בסודיות ואף בכל הארץ לא היתה תחמושת ונשק במדה הרחשה. לכן מעטות היו האפשרויות ומוגבלות להביא את הצירוד הדרוש לעיר. והנה הגיע יום ה-14 במאי... האנגלים עזבו את העיר והחלו הקרבות. הצליחו להגיע מספר שירות ואחריהן נחסמה הדרך. כשהתבצרו הערבים בקסטל וברוממה והשתלטו על הכניסה לעיר. כחותינו כבשו את שני המשלטים מידי הערבים והעבירו שיירה לירושלים, אך הערבים כבשו את הקסטל שנית והדרך נחסמה. החלם לכבוש דרך אחרת, שתקיף את טבעת המצור של האויב; נכבשו ארבעת הכפרים בית-מחזין, בית-ג'יז, בית-סוסיין ובית-מחסיר. כך נוצרה "דרך בורמה", היא דרך השדות.

בלילות היו עוברות שיירות - ג'יפים - השביאו תגבורות ומזון לעיר הנצורה. ירושלים היתה מופגזת מכל העברים, ימים ולילות. חיילי ישראל כבשו את שכונת קסטון. אולם הרובע היהודי בעיר העתיקה היה מנותק ומוקף מכל עבריו. המזון והתחמושת אזלו. כחותינו ערכו פריצה נועזת והביאו את העזרה הם החליפו את המשמרות וכעבור שעות נחסם העמעבר. נשארה העיר העתיקה מנותקת עד הסוף. לאחר שנכשלה הפריצה השניה נאלצו מגיני העיר העתיקה להכנע. נפילת העיר העתיקה היתה מכה קשה לצבא הירושלמי, אך היא לא הרסה את רוחו. ירושלים לא נפלה ולא תפול.

גד

ר ש מ י מ מ י ר ו ש ל י מ

נכנסנו לירושלים. הרחוב הראשון, שראינו היה רחוב - יפו, הנקרא היום בשם רחוב הרצל. מפני שבו נפגש הרצל עם קיסר גרמניה. נסענו הלאה והגענו לבית המוסדות, דרך רחוב דוד המלך. בבניין הסוכנות ירדנו ונכנסנו לראות תצ-רובה, שהוצגה שם. ואחייכ פנינו לחדר הרצל. לפני שנכנסנו, נתנו לנו פנקסים של הקרן הקיימת. החדר הזה מסודר כפי שהוא עמד בוינא בבית הרצל. הרצפה היתה מלוחיות עץ והיו שם תמונות של אביו ושל אמו ותמונת ד"ר הרצל כילד קטן. אחר ~~ה~~ בקורנו בבית-הסוכנות והמוסדות הלאומיים נסענו לגימנסיה העברית, שם שהינו זמן מה. ואחייכ הלכנו לראות את נוף הסביבה. דרך שכונת רחביה נסענו לתלפיות. שם ירדנו מן האוטו והלכנו לראות מראה לעבר העיר העתיקה.

יְרוּשָׁלַיִם

יפה העיר ירושלים, בתיה - בתי אבן נאים, חומותיה ק
עוטות הוד ומגדליה המפוארים רמים ונראים למרחוק. הרים
נשאים עושרים את העיר. כזו-פאר הם לה: הדרה וכבודה.

קשה ומר היה מצור ירושלים בימי מלחמתנו אלה. רחוקה
העיר מנקודות הישוב העברי, בודדה במרומי ההרים והדרך
אליה חסומה. האויב יורה ומפגז את העיר השלוח יומם וליל.
נסק כמעט ולא נמצא, זמים במטורה ישתו, המזון מועט, לכל
אדם, כה עמדו מגיני ירושלים ימים ושבעות והאויב שומר
את טבואות העיר בשבע עינים לבל תעבור כאן שיירה, אך
ידעו מגיני ישראל, כי בלא מזון ותגבורת לא תכון עמידת
ירושלים וחרש בלילות אפלים, בחרוף נפש העבירו בין עמדותיו
של האויב שיירות לירושלים.

ימים עברו, ימים של מצור וקרוב ונסול הכביש לירושלים
ישובים עבריים צעירים נאחזו בין ההרים, כפרי האויב נכבשו
בידי בחורינו וירושלים עמדה ונצחה. הריסות ירושלים הוקמן
חיה שבים למסלולם, אך בבית העלמין במרומי גבעת סנהדריה
מול אש שכונת שיך גיראח האויבת נחים אלה שנתנו חייהם על
שחרור עיר הנצח.

ב ק ר ד נ ר ב י ר ו ש ל י מ .

עם צהרים נכנסנו לעיר, עליה שמענו הרבה בזמן
מלחמתנו עם הערבים. נכנסנו דרך שכונת רוממה לרחוב יפו,
הנקרא היום רחוב הרצל ונסענו לעבר בית המוסדות. ליד
החצר ירדנו מן האוטו ונכנסנו לחצר המוסדות. החלק
שנפגע לפני כשנה הוקן כבר.

נכנסנו לתערוכה, שהראתה את התחלת הציונות והמסכה
עד ימינו. אחר-כך היינו בתערוכה של הקרן היסוד, שהראתה
את דרכי העליה מימי הבלונים ועד היום. נכנסנו גם לקרן הקיימת,
ראינו את ספר הזהב את ספר הבר-מצוה ואת ספר-הילד.
בקרנו בחדר הרצל ומשם הלכנו לגן הגימנסיה הסמוך. אכלנו
את ארוחת הצהרים ונסענו לעבר שכונת קסטון, שהציקה כה רבות
לירושלים העברית ונכבשה בעמל רב בידי חיילינו. מגבעה
נשאה ראינו את חומת העיר העתיקה ממרחק של כ-400 מטר וכן
ראינו את הר הזיתים ואת בית הקברות היהודי הגדול אשר
עליו, משם נסענו לתלפיות. מגג של בית ראינו את ים המלח
ובמקום אחר השקפנו לעבר העיר העתיקה ומסגד עומר.

על

מירושלים נסענו לקרית-ענבים.

ב ב נ י ן ה מ ר ס ד ר ת .

אני, לאחר שלא הייתי אף פעם בירושלים, לא התרשמתי כלל -
כך מן העיר. יתכן שאי-אפשר היה גם להתרשם מן העיר החדשה, כי
היא בנויה ככל עיר אחרת. אפשר היה אולי להתרשם מהעיר העתיקה
שאינה עוד בידינו, באשר זאת בנויה בסגנון אחר,
וושם רב עשה עלי בניין המוסדות, שם ראינו את חדרו של הרצל.
חדר זה מסודר בדיוק, כמו שהרצל עזב אותו. בבניין המוסדות
ראינו אף את ספרי הזהב, תערוכת הקרן היסוד והקרן הקיימת.
בבניין המוסדות עלינו על הגג ומשם ראינו את חומת העיר העתיקה
את מגדל דוד ואומון הנציב העליון.

אשה

ב ד ר ך ל ב י ת ג ו ב ר י ן .

הגענו למשטרת הר-טוב ושם קבלנו את הרשיון לעבור דרך בית-גוברין. הדרך הייתה איומה והאבק הטריד אותנו במשך כל הדרך. אחרי-כן באנו לפרשת הדרכים, שם מסתעפת הדרך לבית-לחם. לפי המסופר נלחם במקום הזה דוד בפלישתים. הסביבה הייתה יפה. לשמאלנו הרים תלולים. ההרים והעמקים מכוסים ירק לרוב. אנו עוברים את בית זכריה. שם ראינו שלט: "אסור לנגוע בערבי הכפר. הם אזרחי מדינת ישראל". שני ילדים קטנים רצו אחרי המכונית בבקשם סיגוריות ולחם.

והנה אנו עם משטרת בית-גוברין. חלק מן הבניין הרוס. כאן ספרו לנו, כי החבלנים שלנו פצצו את הבניין. הם שמו את חומר-הנפץ, במקום בו היה מחסן לחמרי-נפץ של הערבים. החבלנים הסתתרו לא הרחק מן הבניין ובשעת ההתפוצצות נהרגו כמעט כל הבחורים שהיו שם.

א י ה - ש ו ש נ ה .

כ י ס פ ל ו ג ' ה .

השם "כיס פלוג'ה" כולל את הישובים עראק אל מנשיה ופלוג'ה. כאשר מעיפים מבט לעבר הישובים האלה, רואים את אותו הדבר, שרואים בכל יתר הכפרים הערביים. הבתים בנויים מחמר ולכן אין חושבים שמקום כזה יכול היה לעמוד נגד צבא ישראל. אולם ראייה שטחית זו אינה אומרת כלום. החיים שם בימי הקרבות היו רק מתחת לקרקע. אוירונים ותותחים ישראלים הפגיוזו והפציצו את הכיס במשך כל זמן המצור, אך ללא הועיל. הכיס עמד איתן עד זמן הפנוי. שם הייתה הבריגדה המצרית המשוריינת. אחרי הפנוי כל הנשק הכבד עבר לידינו וכיום שני הישובים עראק אל מנשיה ופלוג'ה הרוסים כמעט כליל.

א ב י .

מ ג ד ל י ו א ב - נ ג ב ה .

הגענו למגדל-יואב, המשטרה, ששמה הראשון היה "משטרת סוידאן". המקום נקרא על שם המפקד הנערץ, שנפל בקרב. המשטרה חולשת על סביבתה וכן גם על נגבה. כבוש המשטרה הזאת עלה לנו בהרבה קרבנות. המצרים לא כל כך בקלות וותרו על המשטרה. פתלי הבניין נקובים מכל צד. בניין המשטרה הוא ככברה. ממגדל-יואב נסענו לנגבה. מרחוק נשא מגדל המים הישן, שנוקב כלו מפגזי האויב. אנשי נגבה משאירים את הבניין הזה עומד למזכרת. כשנכנסנו לנגבה ראינו מספר בתים הרוסים ולידם בתים חדשים. נגבה קמה מהריסותיה ונבנית מחדש.

יגאל

נ ג ב ה .

מספר לא רב של חדשים עבר מאז החל המצור החזק על נגבה. וכך היה הדבר: נגבה שוכנת במרחק-מה ממשטרת עראק סוידאן, שהייתה בידי המצרים. מדי יום ביומו היו שוכני המשטרה שולחים לנגבה עשרות פגזים וכדורים, אשר שרקו בעברם מעל ראשי המגינים. בראשית ההתקפה נכנסו כל אנשי נגבה למקלטים וישבו שם גם ימים שלמים. את הילדים הספיקו להוציא מנגבה בעוד מועד למקום ישוב מובטח. כך נמשכו החיים במשך מספר שבועות וכאילו נכנסו למסלולם הקבוע.

שהוכנו לשם כך. כל יריה שנורתה נש קלה היטב, בשל המחסור בתחמושת. כך הדפו אנשי נגבה את ההתקפה המרוכזת הראשונה של הטנקים. אחד הטנקים, שהצליח לפרוץ למשק נפגע, הסתובב וברח. יתר הטנקים נזרקו בחלקם והוצאו מכלל שמוש. לאחר ימים מספר נערכה שוב התקפה דומה לראשונה. אלא, שהשתתפו בה יותר טנקים. אף התקפה זו נהדפה לאחר אבדות קשות לאויב וגם למגיני נגבה. בו ביום נפלו 12 מאנשינו. הוצאת פגרי הבהמות, שנפגעו בקרבות היתה עבודה קשה ומסוכנת ולא נתנה תמיד להבצע. הריחות הרעים גברו במרוצת הימים. סכנה של מגפות היתה צפויה.

פעמים מספר נסה צבאנו לכבוש את משטרת סוידאן, אך נכשל בהשאירו חליים יקרים כל כך. אנשי נגבה לוו בחודת-צפיה ותקוה כל התקפה עד בוא היום, בו נכבשה משארת סוידאן ועברה לידינו. בו ביום נפלו כ-400 חיילים מצריים. עם כבוש המשטרה רווח לנגבה והחיים החלו חוזרים למסלולם.

בשעת בקורנו זה עוד נכרים היטב פגעי האויב. אולם מורגש בכל, שהקבוץ מתחיל את חיו מחדש בטמנ טוב. אנו כלנו תקוה, שעמידת הגבורה של נגבה תהיה סמל לדורות הבאים!

א י ל נ ה .

נ ג ב ה .

והנה נגלתה לפנינו נגבה הישוב אשר ימים נישא בהערכה על שפתי כל, נקודה קטנה ובודדת בלב יש ובים ערבים. כלי הנשק שעמדו בתוכם ש לטון המנדט היו מספר רובים ושני ברנים. נגבה שמשו מטרה נוחה להפגזה ממש טרת עירק וידין ומש לטי המצרים אשר היו טבעת סביבה. בגבורת אל אנוש בקורבנות ובמסירות נפש עלאית עמדה נגבה על נפש ה. ימים קודרים חיו המגינים המגינים בבונקרים מתחת האדמה לא אכלו ושתו דים ותגבורת לא הגיעה. הצתמצמו בתחמושת וכה עצרו את המצרים ל... תל-אביב אחרי ההפוגה כשקיבלו חגבורת בנשק ובאנשים התעודו הרוחת אבל המצב הלך ורע. האנשים חיו, ירו ואכלו באפן מיכני. המחשבה על הבחורים, שנהרגו, המזון הבלתי מספיק - כל זה החיש את הכחות.

לבסוף באה העזרה המקווה. צבאנו פרץ את המצור, פיצץ את משטרת עראק סוידאן, כבש את המשלטים סביב ושיחרר את נגבה. עתה קמה נגבה הפצועה והשסועה לתחיה. במקום המגדל אשר היה נקוב כמסוננת בונים עכשו מגדל חדש, מקימים בתים חדשים ומתקנים ככל האפשר את הבנינים הישנים. עצי נוי, שנשארו עומדים, מרפאים. אף נוטעים עצים אחרים. שותלים דשא ופרחים.

אוטומובילים עמוסי חמרי בנין נכנסים וריקים יוצאים. פועלי "סולל-בונה" עובדים יחד עם חברי המקום. העבודה מתקדמת במרץ.

הילדים והבחורות נמצאים עדיין בנס-ציונה, מאחר שאין איפה לשכנם. כעת אפשר לראות את נגבה הישנה ונגבה החדשה. בנגבה הישנה רואים בתים נתוצים מהפגזה ומלאי חורים. בצדם מקלטים ותעלות ומעליהם מתנשא המגדל הנקוב, אשר מלא בשעתו בתפקיד עמדת חצפית חשובה. בנגבה החדשה יש כבר בתים, היכולים לשמש מקום-שכון והבניה נמצאת בכל חקפה, אפילו בשבת.

אחרי הכל רוח החברים איתנה ובטוחה. רבות עבר על פנים חרושי קמטים אלה, אך רוחם אינה נופלת והם ממשיכים בקו שהתוו לעצמם לפני 10 שנים בבואם למקום הזה. ח ז ק ו א מ י

א ו ר ה .

המרחק בהליכה ממגדל-גד לאשקלון הוא כ-30 דקה.
אפשר לגשת עם חוף הים ויש גם דרך עקיפין, ביבשה. הדרך עוברת
בין שדות ועצים והנה מבין העצים נלאים לך שרידים של חומה
עתיקה, המעידה על ישוב עתיק שחי במקום הזה.

חוקרי עתיקות אספו חלק מעתיקות העיר אשקלון,
עיר הפלישתים לשעבר, והניחו אותם לראות המבקרים במקום מגודר.
על העתיקות האלה שומר ערבי זקן, נאמן למדינת ישראל. מבין העתיקות
נראים פסלים מימי הרומאים והיוונים. יש שם פסל של אשה ומאחוריה
עומד ילד. פסל אחר מראה אליל רומאי, ואחר את אטלס, הנושא את
כדור הארץ, כשעליו עומדת אשה - אסמל הנצחון. מלבד אלה מצאנו גם כדים
עתיקים וכתובות ביונית ובערבית עתיקה. ארוכות מתים ממתכת מונחים
שם, שכמעט התפוררו מרוב ימים.

ש ש ו ן

ה ש ב ע ב ח ד ש ס י ר ן

סוף האביב והתחלת הקיץ. השדה התכסה בשלל צבעים ובעקר בולסת
לעין השעורה והחשה, המבשילה בעונה זו. בין עצי הפרי הנצו הרמונים
והבשיל התות והמסמשים. הבגנה התחילה מזהיבה ועוד מעט יתחילו לבצור
ענבים. השמים בהירים לגמרי ורק פה ושם רואים ענבי נוצות קלים. מבין
הצפרים נמצאות בארץ החמריה, הדרור והזהבן המחלל.

ג ב י

ה ת ח ל ת ע ב ו ד ת י ג צ א ן

לעבודה בדיר נכנסתי השנה בחרף, כשאתי נסיון (אם אפשר לקרא
לזה נסיון) של עבודת שנועיים מלפני שנה. באותו הזמן חלבנו בערב.
בתחילה עבדתי גם ברפת, מקום עבודתי מלפני-כן. אחר-כך עבדתי רק
בדיר. עבודתי היחידה עד היום היא החליבה וכל אשר סביב לחליבה:
הכנסת הכבשים לדיר, חלוקת האוכל למחלובים, אלה האבוטים, בהם
סוגרים את הרחלות, כדי שלא יברחו בזמן החליבה. בערבי החורף קשה
היה בדיר: קר וגשם נכנס לפעמים לתוך הדיר ויורד על החולבים.
הרחולות מלוכלכות אז בזבל, בוץ ולעתים אף ברד מכסה את צמרם בשכבה
עבה. לאט הוא נמס בדיר והרטיבות שוטפת את הצבע בו סומנו הכבשים
החולבות והירים נצבעות אדום... לפעמים גם לא היו מים חמים ואני
הייתי צריך להתקלה במים קרים. הילדים בחדרי או באיזה מקום שם
באתי תמיד התדגזו ואמרן, שנוצף ממני ריח של דיר ולרב אחרתי גם
לפעולות הכתה. אבל כל זה עבר, באו הימים החמים וזמן העבודה
עבר לשעות הצהריים. זה יותר נוח. עש שראובן עם יתר המורים החליטו
על מנוחת הצהריים והדבר הזה לא הסתדר במקום עבודתי, מפני שהעדר
יוצא בשעה 3 למרעה ואז רק הכתה מתחילה לעבוד. אחרי וכוח על בין
אחרים מעובדי הצאן וראובן החלם, החלט שאני אעבוד בזמן שהילדים
נחים.

השנה יש יותר חלב מאשר לפני שנה. השיא השנה הוא 218 ליטר.
כמות חלב ירדה כבר ל-97 ליטר, כי הכבשים קבלו זריקות נגד גחלת,
דבר שהשפיע על כמות החלב. לפני כשנועיים התחיל הגז. גוזזים
במגזזה חשמלית, אבל היא מתקלקלת מהר וכמעט כל יומים היא בתקון
וצריך לגזוז במגזזת יד. גוזזו כבר את רוב העדר ובעוד שנועיים יגמרו
את הגז.

השנה גדלנו 52 שלאים ביניהם שני אילים צעירים. הדיר קיבל